

AUKŠČIAUSIOJI
AUDITO INSTITUCIJA
NAUDINGI • VERTINAMI • ATPAŽĪSTAMI

ATASKAITA

SAVIVALDYBIŲ 2019 M. BIUDŽETŲ FISKALINĖS DRAUSMĖS TAISYKLIŲ LAIKYMOSI VERTINIMAS

2019 m. liepos 4 d.

Nr. BPE-3

Lietuvai tapus visateise ekonominės ir pinigų sąjungos nare, Valstybės kontrolė nuo 2015 m. sausio 1 d. vykdo ir nepriklausomos biudžeto politikos kontrolės institucijos funkciją. Vykdydama šią funkciją, institucija atlieka Lietuvos Respublikos fiskalinės sutarties įgyvendinimo konstituciniame įstatyme nustatytų taisyklių laikymosi ir užduočių vykdymo stebėseną ir teikia išvadas (ir skelbia jas viešai) Lietuvos Respublikos Seimui, kaip laikomasi šių taisyklių.

Ataskaita pateikta: Lietuvos Respublikos Seimui, Lietuvos Respublikos Vyriausybei, Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliarijai, Lietuvos Respublikos finansų ministerijai, savivaldybių administracijoms, Lietuvos savivaldybių asociacijai, VŠĮ Centrinei projektų valdymo agentūrai, UAB Viešųjų investicijų plėtros agentūrai.

TURINYS

SANTRAUKA	4
ĮŽANGA	6
SAVIVALDYBIŲ BIUDŽETŲ BALANSO VERTINIMAS	7
1. SAVIVALDYBIŲ 2019 M. BIUDŽETŲ BALANSUI TAIKOMOS FISKALINĖS DRAUSMĖS TAISYKLĖS	7
2. DUOMENŲ ŠALTINIAI IR JŲ KOKYBĖS ANALIZĖ	8
3. 2019 M. <i>EX-ANTE</i> FISKALINIŲ TAIKYKLIŲ LAIKYMOŠI VERTINIMAS	10
PRIEDAI	12
1 priedas. Santrumpos ir sąvokos	12
2 priedas. Savivaldybių biudžetų fiskalinės drausmės taisyklių laikymosi <i>ex-ante</i> vertinimas 2019 metams	13

SANTRAUKA

Savivaldybių 2019 m. biudžetų Fiskalinės drausmės taisyklių laikymosi vertinimo pagrindinės žinutės:

- Vietos valdžios indėlis į viso valdžios sektoriaus finansų tvarumą akivaizdus: pastaruosius penkerius metus vietos valdžios finansai perviršiniai, skola nuosekliai mažėja. Fiskalinės drausmės laikymasis šalyje gali reikšmingai mažinti skolos valdymo išlaidas. Valstybė ir savivaldybės įgyja galimybę taip sutaupytus išteklius perskirstyti prioritetinėms sritims.
- Siekiant padėti savivaldybėms užtikrinti fiskalinės drausmės taisyklių laikymąsi, pirmą kartą buvo atliktas *ex-ante* (išankstinis) fiskalinės drausmės taisyklių laikymosi vertinimas pagal savivaldybių patvirtintus 2019 m. biudžetus.
- Šių taisyklių laikymasis savivaldybėms svarbus siekiant išlaikyti dotacijas bendrai finansuojamiems projektams iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų. Tik laikantis fiskalinės drausmės taisyklių galima pretenduoti vykdyti investicinius projektus skolintomis lėšomis. Pateiktas fiskalinės institucijos vertinimas padės savivaldybėms suprasti, pagal kokius konkrečius rodiklius teikiama išvada dėl šių taisyklių laikymosi ir sumažins nesilaikymo rizikas.
- Tvirtindamos 2019 m. biudžetus Kauno, Klaipėdos, Šiaulių ir Vilniaus miestų savivaldybės laikėsi valdžios sektoriui priskiriamų biudžetų taisyklės. Vadovaujantis Fiskalinės sutarties įgyvendinimo konstitucinio įstatymo 4 str. 2 d., savivaldybių, kurių patvirtinti asignavimai viršija 0,3 proc. praėjusių metų BVP to meto kainomis, biudžetai turi būti patvirtinti taip, kad, sprendžiant pagal to biudžeto struktūrinį balanso rodiklį, apskaičiuotą kaupiamuoju principu, jis būtų subalansuotas arba perteklinis.
- Tvirtindamos 2019 m. biudžetus 53 savivaldybės (iš 56, be Kauno, Klaipėdos, Šiaulių ir Vilniaus miestų) laikėsi valdžios sektoriui priskiriamų biudžetų taisyklės.
- Naudojant savivaldybių patikslintus duomenis, vertinimas atskleidė, kad trys savivaldybės – Elektrėnų, Pagėgių ir Zarasų rajono – tvirtindamos 2019 m. biudžetus nesilaikė valdžios sektoriui priskiriamų biudžetų taisyklės. Vadovaujantis Fiskalinės sutarties įgyvendinimo konstitucinio įstatymo 4 str. 4 d., savivaldybių, kurių patvirtinti asignavimai neviršija 0,3 proc. praėjusių metų BVP to meto kainomis, 2019 m. biudžetai turėjo būti tvirtinami taip, kad jų asignavimai neviršytų pajamų.
- Remiantis Biudžeto sandaros įstatymo 21 str. 3 d., savivaldybės biudžeto einamųjų metų pajamos gali būti koreguojamos pridėdant nepanaudotą pajamų dalį – praėjusių metų biudžeto pajamų dalį, kuri viršija praėjusių metų panaudotus asignavimus.
- Atlikta analizė atskleidė, kad dėl nepakankamo koordinavimo, vidaus kontrolės ir aiškių taisyklių trūkumo, pajamų ir išlaidų vykdymo ataskaitose Nr. 1-SAV nurodyti praėjusių metų nepanaudotų pajamų dalių duomenys tarp savivaldybių nepalygintini. Prievolė pateikti duomenis apie šią dalį atsirado 2016 m., tačiau nebuvo užtikrinta, kad renkami duomenys būtų palygintini, vienodai suprantami ir tinkami vertinant fiskalinės drausmės taisyklių laikymąsi.
- Vertindama, ar savivaldybės laikosi fiskalinės drausmės taisyklių, fiskalinė institucija paprašė jų patikslinti informaciją apie nepanaudotą praėjusių metų pajamų likutį:

nejtraukti skolintų lėšų ir tikslinių dotacijų likučio, kuris turėtų būti grąžinamas į valstybės biudžetą metų pabaigoje, jei lėšos nebuvo panaudotos.

- Patikslintų duomenų naudojimas turi reikšmingos įtakos *ex-ante* išvadai dėl šių taisyklių laikymosi: jei fiskalinė institucija nebūtų atlikusi patikslintų duomenų analizės, vertinant savivaldybių tarybų patvirtintų pirminių biudžetų duomenis, pateiktus Finansų ministerijai, fiskalinės drausmės taisyklių nesilaikančiomis būtų įvardytos 26 savivaldybės.
- Vertinimas atliktas pagal savivaldybių tarybų patvirtintų pirminių 2019 m. biudžetų duomenis, teiktus Finansų ministerijai, ir savivaldybių patikslintus duomenis. Valstybės kontrolė, vykdanti fiskalinės institucijos funkciją, 2020 m. I pusmetį pateiks *ex-post* savivaldybių 2019 m. biudžetų fiskalinės drausmės taisyklių laikymosi vertinimą. Šio vertinimo rezultatams įtakos turės savivaldybių pajamų ir išlaidų faktinis vykdymas.
- Ateityje vertinant tiek *ex-ante*, tiek *ex-post* fiskalinės drausmės taisyklių laikymąsi, bus naudojami praėjusių metų nepanaudoto pajamų likučio duomenys pagal Nr. 1-SAV formos 105 eilutėje pateiktą informaciją. Finansų ministerija ir savivaldybių administracijos turi užtikrinti, kad teikiami duomenys būtų palygintini tarpusavyje.

ĮŽANGA

Valstybės kontrolė, vykdydama biudžeto politikos kontrolės institucijos funkcijas (toliau – fiskalinė institucija), vadovaudamasi Fiskalinės sutarties įgyvendinimo konstituciniu įstatymu (toliau – KĮ arba Konstitucinis įstatymas) pateikia savivaldybių 2019 m. biudžetų fiskalinės drausmės taisyklių laikymosi vertinimą.

2018 m. sausio 1 d. įsigaliojus minėto įstatymo 4 str. 2 d., fiskalinė institucija pirmą kartą atliko *ex-ante* savivaldybių 2019 m. biudžetų fiskalinės drausmės taisyklių laikymosi vertinimą, kurio tikslas nustatyti, ar, tvirtinant 2019 m. valdžios sektoriaus biudžetus, buvo laikomasi Konstituciniame įstatyme nustatytų fiskalinės drausmės taisyklių (toliau – FDT). Šiomis taisyklėmis siekiama skolos tvarumo ir ekonomikos augimo stabilumo.

Vietos valdžios indėlis į viso valdžios sektoriaus finansų tvarumą akivaizdus: pastaruosius penkerius metus vietos valdžios finansai perviršiniai, skola nuosekliai mažėja. Fiskalinės drausmės laikymasis šalyje gali reikšmingai mažinti skolos valdymo išlaidas. Valstybė ir savivaldybės įgyja galimybę taip sutaupytus išteklius persikirstyti prioritetinėms sritims.

Vertinant buvo analizuoti savivaldybių tarybų patvirtintų pirminių 2019 m. biudžetų duomenys, teikti Finansų ministerijai, ir Lietuvos statistikos departamento skelbiami duomenys (atnaujinti iki 2019-05-31 imtinai¹). Papildomai buvo naudojami savivaldybių patikslinti duomenys, siekiant surinkti palyginamą informaciją apie 2018-12-31 nepanaudotą pajamų dalį.

Vadovaujantis Konstitucinio įstatymo 4 str. 2 ir 4 d., analizuojamos dviejų grupių savivaldybės: kurių patvirtinti asignavimai viršija arba lygūs 0,3 proc. praėjusių metų BVP to meto kainomis ir kurių asignavimai neviršija šios ribos. Ataskaitoje pateikiamas savivaldybių patvirtintų 2019 m. biudžetų atitikties fiskalinės drausmės taisyklėms *ex-ante* vertinimas.

¹ Jei nenurodyta kitaip.

SAVIVALDYBIŲ BIUDŽETŲ BALANSO VERTINIMAS

1. SAVIVALDYBIŲ 2019 M. BIUDŽETŲ BALANSUI TAIKOMOS FISKALINĖS DRAUSMĖS TAISYKLĖS

1. Savivaldybių *ex-post* (faktinis) fiskalinės drausmės taisyklių laikymasis yra svarbus siekiant išlaikyti dotacijas bendrai finansuojamiems projektams iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų. Tik laikantis fiskalinės drausmės taisyklių galima pretenduoti vykdyti investicinius projektus skolintomis lėšomis. Pateiktas fiskalinės institucijos vertinimas padės savivaldybėms suprasti, pagal kokius konkrečius rodiklius teikiama išvada dėl šių taisyklių laikymosi ir sumažins nesilaikymo rizikas. Fiskalinė institucija savivaldybių tarybų patvirtintus pirminius biudžetus, teiktus Finansų ministerijai, ir savivaldybių patikslintą informaciją vertina Konstituciniame įstatyme nustatytų FDT laikymosi aspektu. Buvo vertinama, ar savivaldybės tvirtindamos 2019 m. biudžetus laikėsi fiskalinės drausmės taisyklių. Fiskalinė institucija 2020 m. I pusmetį pateiks *ex-post* savivaldybių 2019 m. biudžetų fiskalinės drausmės taisyklių laikymosi vertinimą. Jo rezultatams įtakos turės savivaldybių pajamų ir išlaidų faktinis vykdymas. Savivaldybių *ex-post* fiskalinės drausmės taisyklių laikymasis yra viena iš dotacijos negrąžinimo sąlygų, nurodytų įsakymu² patvirtintame Dotacijų savivaldybėms skyrimo ir grąžinimo tvarkos apraše. Šių taisyklių laikymasis yra ir būtinoji sąlyga siekiant vykdyti investicinius projektus iš skolintų lėšų pagal 2019-03-28 įsakymą³ Nr. 98.
2. Remiantis KĮ 4 str. 2 d., savivaldybių (2019 m. į šią grupę patenka Kauno, Klaipėdos, Šiaulių ir Vilniaus miestai), kurių planuojami asignavimai viršija arba yra lygūs 0,3 proc. praėjusių metų BVP to meto kainomis, biudžetai turi būti planuojami, tvirtinami, keičiami ir vykdomi taip, kad, sprendžiant pagal to biudžeto struktūrinį balanso rodiklį, apskaičiuotą kaupiamuoju principu, jis būtų perteklinis arba subalansuotas.
3. Remiantis 2013 m. gegužės 21 d. Europos Parlamento Tarybos reglamentu Nr. 549/2013 (toliau – ESS 2010 reglamentas)⁴ kaupiamuoju principu pinigų srautai įrašomi į sąskaitas tuo metu, kai sukuriama, perduodama ar panaikinama ekonominė vertė. Pajamos, išlaidos ir balanso rodikliai apskaičiuojami kaupiamuoju principu vadovaujantis ESS 2010

² Finansų ministro 2016-05-26 įsakymas Nr. 1K-213 „Dėl Dotacijų savivaldybėms skyrimo ir grąžinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“. Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/2dd66900263411e6acf89da936cb7409/asr>.

³ Pagal finansų ministro 2019-03-28 įsakymą Nr. 1K-98 „Dėl projektų atrankos“. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/dc6681f054b511e98bc2ba0c0453c004?jfwid=12nbarzq87>.

⁴ 2013 m. gegužės 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 549/2013 dėl Europos nacionalinių ir regioninių sąskaitų sistemos Europos Sąjungoje. Prieiga per internetą: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:174:0001:0727:LT:PDF>.

reglamentu, Valdžios sektoriaus deficito ir skolos vadovu⁵ ir 2014 m. TVF Valdžios sektoriaus finansų statistikos vadovu⁶.

4. Vadovaujantis KĮ 4 str. 4 d., savivaldybių (visų, išskyrus Kauno, Klaipėdos, Šiaulių ir Vilniaus miestų), kurių planuojami asignavimai neviršija 0,3 proc. praėjusių metų BVP to meto kainomis, biudžetai turi būti planuojami, tvirtinami, keičiami ir vykdomi taip, kad jų asignavimai neviršytų pajamų. Kadangi 2019 m. numatomas teigiamas produkcijos atotrūkis⁷ nuo potencialo, todėl nurodytų savivaldybių biudžetų balanso rodikliai turėtų būti planuojami be deficito.
5. Remiantis Biudžeto sandaros įstatymo 21 str. 3 d., savivaldybės biudžeto einamųjų metų pajamos gali būti koreguojamos pridėdant nepanaudotą pajamų dalį – praėjusių metų biudžeto pajamų dalį, kuri viršija praėjusių metų panaudotus asignavimus.

2. DUOMENŲ ŠALTINIAI IR JŲ KOKYBĖS ANALIZĖ

6. Atliekant vertinimą analizuojami savivaldybių tarybų patvirtintų pirminių 2019 m. biudžetų pagrindiniai rodikliai: pajamos, asignavimai, praėjusių metų nepanaudota pajamų dalis ir mokėtinos sumos:
 - 2019 m. pajamų⁸ ataskaitose (forma SB-1-pajamos) Finansų ministerijai pateikti savivaldybių duomenys;
 - 2019 m. asignavimų pagal funkcinę ir ekonominę klasifikaciją⁹ ataskaitose (forma SB-3-išlaidos) Finansų ministerijai pateikti savivaldybių duomenys;
 - informacija apie 2018 m. nepanaudotas pajamų dalis, viršijančias praėjusių metų panaudotus asignavimus¹⁰;
 - informacija apie 2019 m. planuojamas mokėtinas sumas¹¹.
7. Apskaičiuojant asignavimus sumuojami 2 ir 3.1 ekonominės klasifikacijos straipsniai, apimantys einamąsias¹² bei materialiojo ir nematerialiojo turto įsigijimo išlaidas. Iš gautos sumos atimamas 3.1.4 ekonominės klasifikacijos straipsnis, žymintis ilgalaikio turto finansinės

⁵ Valdžios sektoriaus deficito ir skolos vadovas – ESS 2010 įgyvendinimas. Prieiga per internetą: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/5937189/KS-GQ-14-010-EN.PDF/>.

⁶ 2014 m. Tarptautinio valiutos fondo Valdžios sektoriaus finansų statistikos vadovas. Prieiga per internetą: <https://www.imf.org/external/Pubs/FT/GFS/Manual/2014/gfsfinal.pdf>.

⁷ Pranešimas dėl potencialaus bendrojo vidaus produkto ir produkcijos atotrūkio nuo potencialo 2017–2021 m. (2018 m. ruduo). Prieiga per internetą: <http://finmin.lrv.lt/lt/aktualus-valstybes-finansu-duomenys/ekonominės-raidos-scenarijus/pranesimai-apie-potencialaus-bvp-rodiklius>.

⁸ Finansų ministro 2004-01-09 įsakymu Nr. 1K-006 patvirtinta forma SB-1-(pajamos). Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.2875C45D88BF/asr>.

⁹ Finansų ministro 2004-01-09 įsakymu Nr. 1K-006 patvirtinta forma SB-3-(išlaidos). Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.2875C45D88BF/asr>.

¹⁰ Savivaldybių pateikti duomenys, atsakant į 2019-06-25 raštą Nr. SD-(90-9.5.1-E-6036)-384 ir Finansų ministerijai teikti duomenys, pagal ketvirtines 2019-03-31 ataskaitas Nr. 1-SAV (105 eilutė). Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/5880b2452c8211e8a1edec7ada37067a>.

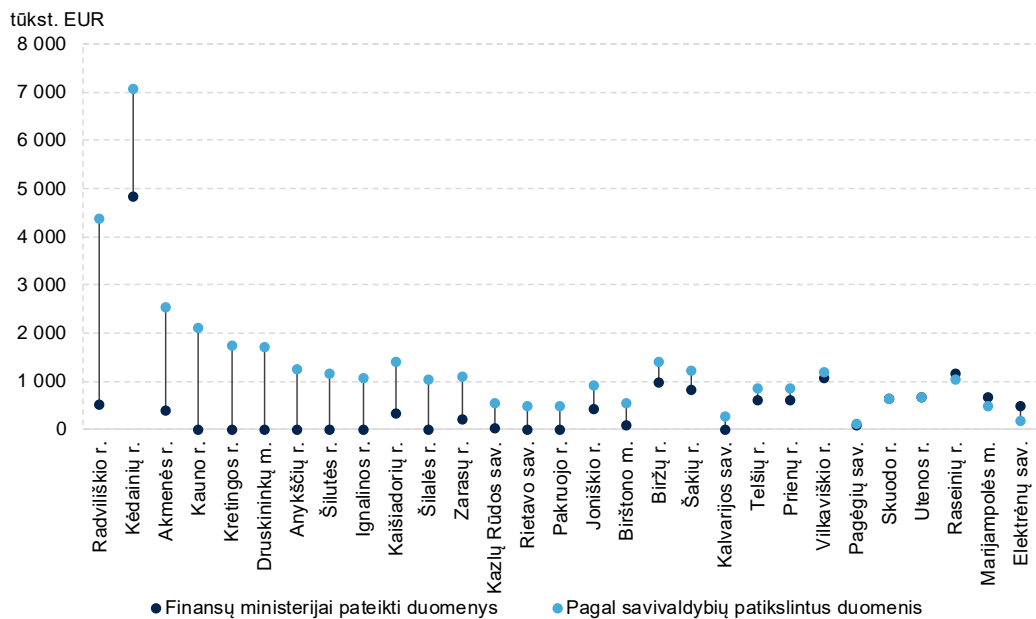
¹¹ Finansų ministro 2008-12-31 įsakymu Nr. 1K-465 patvirtintos formos Nr. 4 2 str. nurodytų įsipareigojimų metinis pokytis. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/8f8269230d3f11e98a758703636ea610>.

¹² Einamosios išlaidos apima išlaidas darbo užmokesčiui ir socialiniam draudimui, prekėms ir paslaugoms, palūkanoms, subsidijoms, dotacijoms, socialinėms išmokoms ir kitoms išlaidoms.

nuomos (lizingo) išlaidas. Ši korekcija atliekama, jei pagal turinį šios išlaidos atitinka skolinių įsipareigojimų mažinimo išlaidas. Savivaldybėms, kurioms taikoma struktūrinio balanso FDT pagal 4 str. 2 d, prie asignavimų dar pridodamas 3.2.1.5 ekonominės klasifikacijos straipsnis, žymintis išlaidas akcijoms (įsigytoms iš rezidentų), kurios pagal turinį yra įstatinio kapitalo didinimo išlaidos savivaldybių valdomose įmonėse.

8. Remiantis ataskaitos 2 pastraipoje nurodyta taisykle, savivaldybių balansai apskaičiuojami kaupiamuoju principu, todėl 2019 m. planuojamų mokėtinų sumų duomenis pateikė tik Kauno, Klaipėdos, Šiaulių ir Vilniaus miestų savivaldybės. Mokėtinų sumų teigiamas metinis pokytis (sumažėjimas per metus) gerina kaupiamąjį balansą, o neigiamas (padidėjimas per metus) jį blogina.
9. **Savivaldybės skirtingai traktuoja Biudžeto sandaros įstatyme 21 str. 3 d. nurodytą nepanaudotas pajamų dalies sąvoką.** Įstatyme numatyta galimybė koreguoti savivaldybių biudžetų einamųjų metų pajamas praėjusių metų biudžeto pajamų dalimi, viršijančia praėjusių metų panaudotus asignavimus. Siekiant išsiaiškinti, kaip savivaldybės traktuoja sudedamąsias praėjusių metų pajamų likučio dalis, buvo paprašyta detaliai išskirstyti nepanaudotas pajamų dalis. Pastebėta, kad dalis savivaldybių skaičiuodamos šių pajamų likučius įtraukia skolintas lėšas ir neįskaičiuoja ankstesnių laikotarpių nepanaudotų pajamų dalių.
10. **Savivaldybės skirtingo atskaitinio laikotarpio ataskaitose nurodo nepanaudotą pajamų dalį 2018 m. gruodžio 31 d.** Atlikus detalią nepanaudoto pajamų likučio analizę buvo išsiaiškinta, kad dalis savivaldybių praėjusių metų likutį nurodo 2018-12-31 ataskaitoje, kitos 2019-03-31.
11. **Atlikta analizė atskleidė, kad dėl nepakankamo koordinavimo, vidaus kontrolės ir aiškių taisyklių trūkumo, pajamų ir išlaidų vykdymo ataskaitose Nr. 1-SAV nurodyti praėjusių metų nepanaudotų pajamų dalių duomenys tarp savivaldybių nepalygintini. Atkreiptinas dėmesys, kad prievolė pateikti duomenis apie praėjusių metų nepanaudotą pajamų dalį atsirado 2016 m., tačiau nebuvo užtikrinta, kad renkami duomenys būtų palygintini, vienodai suprantami ir tinkami vertinant fiskalinės drausmės taisyklių laikymąsi.** Dėl šios priežasties vertinant, ar savivaldybės laikosi fiskalinės drausmės taisyklių, savivaldybių administracijų buvo paprašyta patikslinti pajamų likutį: pateikti informaciją apie 2018-12-31 nepanaudotą pajamų dalį, įskaičiuojant 2018 m. ir ankstesnių laikotarpių nepanaudotą pajamų dalį, viršijančią praėjusių metų panaudotus asignavimus. Teikiant informaciją buvo paprašyta į nepanaudotą pajamų dalį neįtraukti skolintų lėšų ir tikslinių dotacijų likučio, kuris turėtų būti grąžinamas į valstybės biudžetą metų pabaigoje, jei lėšos nebuvo panaudotos. Gauti duomenys buvo naudojami vertinant *ex-ante* fiskalinės drausmės taisyklių laikymąsi. Lyginant Finansų ministerijai ir fiskalinei institucijai savivaldybių patikslintus duomenis, stebimi akivaizdūs skirtumai (1 pav.). Patikslintų duomenų naudojimas turi reikšmingos įtakos *ex-ante* išvadai dėl fiskalinės drausmės taisyklių laikymosi: jei fiskalinė institucija nebūtų atlikusi patikslintų duomenų analizės, vertinant savivaldybių tarybų patvirtintų pirminių biudžetų duomenis, pateiktus Finansų ministerijai, FDT nesilaikančiomis savivaldybėmis būtų įvardytos 26.

1 pav. Skirtumai tarp savivaldybių Finansų ministerijai pateiktų ir fiskalinei institucijai patikslintų duomenų apie nepanaudotą praėjusių metų pajamų dalį

Šaltinis – Fiskalinės institucijos skaičiavimai

- Atkreipiamas dėmesys, kad tokia detali analizė, nagrinėjant, kas sudaro nepanaudotą pajamų dalį kiekvienos savivaldybės atveju, atlikta dėl to, kad *ex-ante* vertinimas, kaip savivaldybės laikosi fiskalinės drausmės taisyklių, buvo atliktas pirmą kartą. Ateityje tiek *ex-ante*, tiek *ex-post* vertinant šių taisyklių laikymąsi, bus naudojami duomenys apie nepanaudotą praėjusių metų pajamų dalį pagal formos 1-SAV 105 eilutėje pateiktą informaciją.

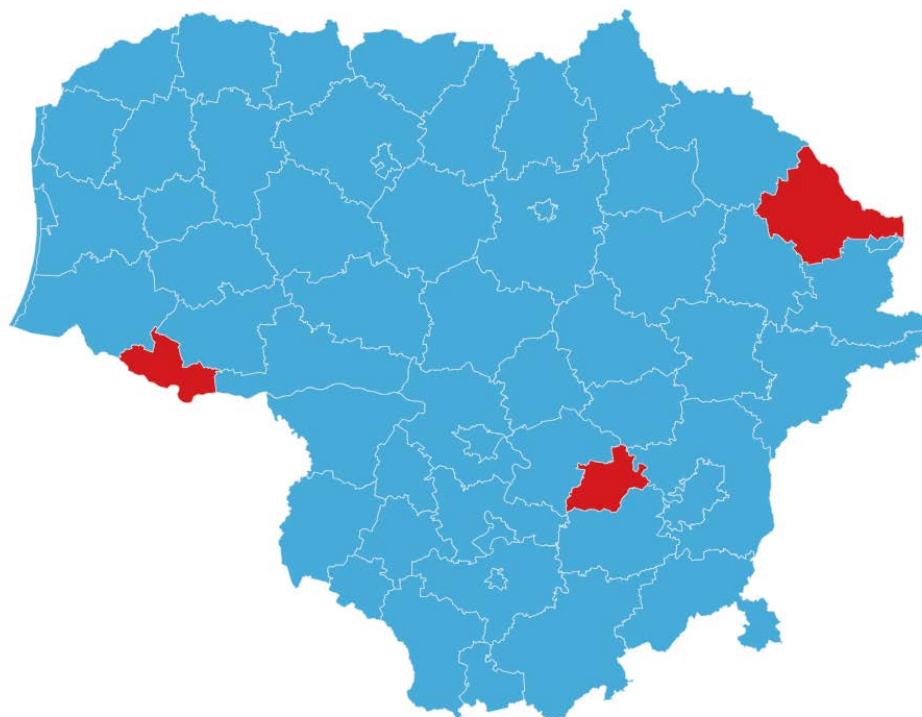
3. 2019 M. EX-ANTE FISKALINIŲ TAISYKLIŲ LAIKYMOŠI VERTINIMAS

- Tvirtindamos 2019 m. biudžetus Kauno, Klaipėdos, Šiaulių ir Vilniaus miestų savivaldybės laikėsi valdžios sektoriui priskiriamų biudžetų taisyklės (ataskaitos 2 priedas, 2 lentelė).** Vadovaujantis Konstitucinio įstatymo 4 str. 2 d., savivaldybių, kurių patvirtinti asignavimai viršija 0,3 proc. praėjusių metų BVP to meto kainomis, t. y. Kauno, Klaipėdos, Šiaulių ir Vilniaus miestų, 2019 m. biudžetai turi būti patvirtinti taip, kad, sprendžiant pagal to biudžeto struktūrinį balanso rodiklį, apskaičiuotą kaupiamuoju principu, jis būtų perteklinis arba subalansuotas. Analizuojant šių savivaldybių patvirtintų 2019 m. biudžetų duomenis nustatyta, kad jų struktūrinio balanso rodikliai buvo subalansuoti¹³ (ataskaitos 2 priedas, 2 lentelė ir kartu su ataskaita pateikiama MS excel skaičiuoklė).
- Tvirtindamos 2019 m. biudžetus 53 savivaldybės laikėsi valdžios sektoriui priskiriamų biudžetų taisyklės (2 pav.).** Vadovaujantis Konstitucinio įstatymo 4 str. 4 d., savivaldybių, kurių patvirtinti asignavimai neviršija 0,3 proc. praėjusių metų BVP to meto kainomis, 2019 m. biudžetai turėjo būti tvirtinami taip, kad jų asignavimai neviršytų pajamų. Analizuojant 56 savivaldybių (visų, išskyrus Kauno, Klaipėdos, Šiaulių ir Vilniaus miestų) patvirtintų 2019 m.

¹³ Struktūrinio balanso rezultatas apvalinamas vieno skaitmens po kablelio tikslumu.

biudžetų duomenis nustatyta, kad 53 savivaldybių šie balansai buvo teigiami arba subalansuoti, o trijų savivaldybių – Elektrėnų, Pagėgių ir Zarasų rajono – biudžetų balanso rodikliai neigiami (ataskaitos 2 priedas, 3 lentelė ir kartu su ataskaita pateikiama MS excel skaičiuoklė).

2 pav. Savivaldybių 2019 m. biudžetų fiskalinės drausmės taisyklių laikymosi *ex-ante* vertinimas

Ar laikosi fiskalinės drausmės taisyklių ● Ne ● Taip

Šaltinis – Fiskalinė institucija

15. Pagal 2019 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymą¹⁴ savivaldybės turėjo galimybę iki 2019-04-30¹⁵ teikti paraiškas VŠĮ Centrinei projektų valdymo agentūrai vertinimui dėl papildomų išlaidų, todėl tvirtindamos 2019 m. biudžetus galėjo neįtraukti papildomų asignavimų, numatytų investiciniams projektams. Nuo 2019 m. kiekvienos savivaldybės biudžeto atitiktis KĮ nuostatomis turi būti pasiekta per ketverių metų laikotarpį, skaičiuojant nuo pirmų metų, kai pradedamas vykdyti investicinis projektas. Atkreiptinas dėmesys, kad Kelmės ir Kretingos rajonų savivaldybių tarybos tvirtindamos pirminius 2019 m. biudžetus įtraukė papildomus asignavimus, numatytus investiciniams projektams. Todėl asignavimai viršija pajamas, balansas neigiamas (ataskaitos 2 priedas, 2 lentelė ir kartu su ataskaita pateikiama MS excel skaičiuoklė). Atsižvelgiant į tai, kad VŠĮ CPVA patvirtino projektus tinkamais finansuoti¹⁴, minėtos savivaldybės patenka į FDT besilaikančių savivaldybių grupę.

¹⁴ 2019 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas, 2018-12-11 Nr. XIII-1710, 12 str. 1 d. 2 p.

¹⁵ Pagal finansų ministro 2019-03-28 įsakymą Nr. 1K-98 „Dėl projektų atrankos“. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/dc6681f054b511e98bc2ba0c0453c004?jfwid=12nbarzq87>.

PRIEDAI

Ataskaitos
„Savivaldybių 2019 m. biudžetų fiskalinės
drausmės taisyklių laikymosi vertinimas“
1 priedas

Santrumpos ir sąvokos

Santrumpa	Terminas / Sąvoka	Apibrėžtis
AP	Produkcijos atotrūkis nuo potencialaus BVP	Realaus ir potencialaus BVP skirtumas, išreikštas procentais potencialaus BVP.
-	Asignavimai	Valstybės biudžete arba savivaldybės biudžete patvirtinta lėšų išlaidoms ir ilgalaikiam materialiajam ir nematerialiajam turtui įsigyti suma, kurią asignavimų valdytojas turi teisę biudžetinėmis metais gauti iš valstybės biudžete arba savivaldybės biudžete sukauptų lėšų, pateikęs paraišką valstybės išdą valdančiai institucijai arba savivaldybės administracijai, patvirtintoms programoms finansuoti.
BVP	Bendras vidaus produktas	Ekonominės veiklos rodiklis, tam tikros ekonomikos visų pagamintų prekių ir paslaugų vertė, atėmus tarpinį vartojimą, pridėjus gaminiams ir importui taikomus grynuosius mokesčius per apibrėžtą laikotarpį. BVP galima skaidyti pagal produkcijos, išlaidų arba pajamų sudedamąsias dalis.
VŠĮ CPVA	Centrinė projektų valdymo agentūra	-
FDT	Fiskalinės drausmės taisyklės	-
IFI	Fiskalinė institucija	Valstybės kontrolė, kaip nepriklausoma fiskalinė institucija, vadovaudamasi Fiskalinės sutarties įgyvendinimo konstituciniu įstatymu, atlieka nustatytų fiskalinės drausmės taisyklių laikymosi ir užduočių vykdymo stebėseną ir rengia, teikia Seimui ir įstatymų nustatyta tvarka viešai skelbia šiame įstatyme nurodytas išvadas.
-	Kaupiamasis principas	Remiantis kaupiamuoju principu pinigų srautai įrašomi į sąskaitas tuo metu, kai sukuriami, perduodami ar panaikinami ekonominė vertė.
KĮ	Fiskalinės sutarties įgyvendinimo konstitucinis įstatymas arba Konstitucinis įstatymas	-
-	Valdžios sektoriaus balanso rodiklis	Valdžios sektoriaus pajamų ir išlaidų skirtumas, apskaičiuotas pagal Europos nacionalinių ir regioninių sąskaitų sistemą (ESS 2010).
SB	Struktūrinis balansas	Pagal ekonominį ciklą patikslintas valdžios sektoriaus balanso rodiklis, kuriuo rodoma, koks būtų valdžios sektoriaus pajamų ir išlaidų skirtumas, jei faktinis BVP būtų lygus potencialiam, kai netaikytos laikinojo poveikio priemonės. Laikinojo poveikio priemonės – su ekonomikos cikliniais svyravimais nesusiję veiksniai, kurie paveikia biudžeto rodiklius tik nurodytu laikotarpiu, sumažindami (ar padidindami) valdžios sektoriaus balanso rodiklį arba valstybės skolą (vienkartinis poveikis) arba pagerindami (ar pablogindami) biudžeto būklę biudžeto būklės ateiityje sąskaita.
SA	Savivaldybės biudžeto asignavimai	-
SP	Savivaldybės biudžeto pajamos	-
VS	Valdžios sektorius	-
TVF	Tarptautinis valiutos fondas	-

Ataskaitos
„Savivaldybių 2019 m. biudžetų fiskalinės
drausmės taisyklių laikymosi vertinimas“
2 priedas

Savivaldybių biudžetų fiskalinės drausmės taisyklių laikymosi *ex-ante* vertinimas 2019 metams

1 lentelė. Savivaldybių biudžetų fiskalinės drausmės taisyklės, 2019 m.

Eil. Nr.	Taisyklė	Taisyklė, išreikšta formule	Išvada
T ₂₁	Kiekvienas valdžios sektoriui priskiriamas biudžetas, išskyrus VSDP, valstybės biudžetą, kurio asignavimai viršija 0,3 proc. praėjusių metų BVP to meto kainomis, turi būti planuojamas, tvirtinamas, keičiamas ir vykdomas taip, kad, sprendžiant pagal to biudžeto struktūrinį balanso rodiklį, apskaičiuotą kaupiamuoju principu, jis būtų perteklinis arba subalansuotas.	$SB_{j,2019} \geq 0$	Visų savivaldybių (Kauno, Klaipėdos, Šiaulių ir Vilniaus miestų) biudžeto struktūriniai balanso rodikliai buvo subalansuoti*
T ₄	Kiekvienas j-asis vietos valdžios sektoriui priskiriamas biudžetas, kurio asignavimai neviršija 0,3 proc. praėjusių metų BVP to meto kainomis, turi būti planuojamas, tvirtinamas, keičiamas ir vykdomas taip, kad to biudžeto asignavimai neviršytų jo pajamų, išskyrus metus, kuriais numatomas neigiamas produkcijos atotrūkis nuo potencialo. Pastaruoju atveju asignavimai negali viršyti pajamų daugiau kaip 1,5 procento.	$AP_{2019} \geq 0$ ir $SA_{j,2019}/SP_{j,2019} \leq 1$ $AP_{2019} < 0$ ir $SA_{j,2019}/SP_{j,2019} \leq 1,015$	Tenkinama 53 savivaldybių biudžetai buvo perviršiniai arba subalansuoti Negalioja 1,5 > 0,0

* Struktūrinio balanso rezultatas apvalinamas vieno skaitmens po kablelio tikslumu.

Šaltinis – Fiskalinės institucijos skaičiavimai

2 lentelė. Savivaldybių 2019 m. biudžetai, kuriems taikoma Konstitucinio įstatymo 4 str. 2 d.

Savivaldybė	Pajamos, tūkst. EUR	Asignavimai, tūkst. EUR	Balansas, tūkst. EUR	Nepanaudota praėjusių metų pajamų dalis (2018-12-31), tūkst. EUR	Mokėtinių sumų metinis pokytis, tūkst. EUR	Balansas kaupiamuoju principu, tūkst. EUR	Balansas kaupiamuoju principu, proc. BVP	Ciklinė biudžeto dedamoji, proc. BVP	Struktūrinis balansas, proc. BVP	Ar laikomasi fiskalinės drausmės taisyklės:	
	1	2	3=1-2	4	5	6=3+4+5	7	8	9=7-8	IFI	FM
	Jsakymo Nr. 1K-006 forma SB-1 pajamos (73 eilutė)	Jsakymo Nr. 1K-006 forma SB-3 išlaidos (1+77-102+111 eilutės)	-	Pagal savivaldybių patikslintus duomenis	Pagal savivaldybių pateiktas mokėtinių sumų prognozes	-	-	-	-		
Kauno m.	289 128,0	313 102,5	-23 974,5	23 974,5	19,5	19,5	0,000	0,01	0,0	Taip	Taip
Klaipėdos m.	183 555,4	203 159,8	-19 604,4	26 724,6	-331,6	6 788,6	0,014	0,01	0,0	Taip	Taip
Šiaulių m.	137 940,1	153 724,0	-15 783,9	14 835,9	0,0	-948,0	-0,002	0,01	0,0	Taip	Taip
Vilniaus m.	642 064,3	655 748,3	-13 684,0	39 584,5	55,5	25 956,0	0,055	0,02	0,0	Taip	Taip

Šaltinis – Finansų ministerijai pateikti savivaldybių duomenys, savivaldybių patikslinti duomenys, fiskalinės institucijos skaičiavimai

3 lentelė. Savivaldybių 2019 m. biudžetai, kuriems taikoma Konstitucinio įstatymo 4 str. 4 d.

Savivaldybė	Pajamos, tūkst. EUR	Asignavimai, tūkst. EUR	Balansas, tūkst. EUR	Nepanaudota praėjusių metų pajamų dalis (2018-12-31), tūkst. EUR	Balansas, koreguotas praėjusių metų nepanaudota pajamų dalimi, tūkst. EUR	Ar laikomasi fiskalinės drausmės taisyklės:
	1	2	3=1-2	4	5=3+4	
	Įsakymo Nr. 1K-006 forma SB-1-pajamos (73 eilutė)	Įsakymo Nr. 1K-006 forma SB-3-išlaidos (1+77-102 eilutės)	-	Pagal savivaldybių patikslintus duomenis	-	
Alytaus m.	58 615,9	62 954,8	-4 338,9	4 900,7	562,0	Taip
Birštono m.	8 999,1	9 549,8	-550,7	551,7	1,0	Taip
Druskininkų m.	20 662,6	22 381,4	-1 718,8	1 718,8	0,0	Taip
Marijampolės m.	48 528,0	48 030,8	497,2	483,8	981,0	Taip
Neringos m.	9 688,7	11 215,9	-1 527,2	1 702,2	175,0	Taip
Palangos m.	24 607,1	24 555,2	51,9	627,8	680,0	Taip
Panevėžio m.	102 956,6	102 798,4	158,2	2 668,3	2 827,0	Taip
Visagino m.	24 145,5	27 814,9	-3 669,4	3 734,7	65,0	Taip
Akmenės r.	26 731,7	29 266,6	-2 534,9	2 534,9	0,0	Taip
Alytaus r.	20 877,1	24 661,0	-3 783,9	4 499,2	715,0	Taip
Anykščių r.	25 945,1	27 196,6	-1 251,5	1 251,5	0,0	Taip
Biržų r.	25 615,3	26 939,1	-1 323,8	1 416,5	93,0	Taip
Ignalinos r.	15 875,6	16 962,6	-1 087,0	1 086,9	0,0	Taip
Jonavos r.	46 393,2	49 203,1	-2 809,9	3 574,7	765,0	Taip
Joniškio r.	22 099,5	23 018,5	-919,0	919,0	0,0	Taip
Jurbarko r.	26 395,9	28 313,8	-1 917,9	2 037,2	119,0	Taip
Kaišiadorių r.	31 200,1	32 224,7	-1 024,6	1 406,0	381,0	Taip
Kauno r.	83 141,5	85 089,9	-1 948,4	2 109,4	161,0	Taip
Kėdainių r.	53 225,2	59 940,7	-6 715,5	7 078,3	363,0	Taip
Kelmės r.	31 143,4	33 012,7	-1 869,3	1 423,7	-446,0	Taip*
Klaipėdos r.	55 843,7	57 230,9	-1 387,2	1 513,0	126,0	Taip
Kretingos r.	39 885,3	42 616,4	-2 731,1	1 755,6	-976,0	Taip*
Kupiškio r.	17 759,8	18 144,9	-385,1	556,9	172,0	Taip
Lazdijų r.	21 205,9	21 871,6	-665,7	1 394,5	729,0	Taip
Mažeikių r.	59 737,9	61 713,6	-1 975,7	2 454,0	478,0	Taip
Molėtų r.	19 930,4	20 589,9	-659,5	682,3	23,0	Taip
Pakruojo r.	20 990,6	21 439,3	-448,7	495,4	47,0	Taip
Panevėžio r.	36 549,7	37 738,7	-1 189,0	2 565,5	1 377,0	Taip
Pasvalio r.	25 837,6	26 381,2	-543,6	543,6	0,0	Taip
Plungės r.	37 835,1	39 101,0	-1 265,9	1 265,9	0,0	Taip
Prienų r.	25 099,1	25 287,9	-188,8	871,8	683,0	Taip
Radviliškio r.	36 498,3	40 883,8	-4 385,5	4 385,5	0,0	Taip
Raseinių r.	31 381,9	31 908,5	-526,6	1 047,3	521,0	Taip
Rokiškio r.	28 364,4	29 136,6	-772,2	772,2	0,0	Taip
Skuodo r.	18 109,0	18 754,0	-645,0	645,0	0,0	Taip
Šakių r.	28 544,2	29 359,3	-815,1	1223,0	18,0	Taip
Šalčininkų r.	30 325,2	30 506,0	-180,8	741,8	561,0	Taip
Šiaulių r.	34 648,3	35 451,4	-803,1	839,4	36,0	Taip
Šilalės r.	25 490,9	26 080,5	-589,6	1 039,6	450,0	Taip

Savivaldybė	Pajamos, tūkst. EUR	Asignavimai, tūkst. EUR	Balansas, tūkst. EUR	Nepanaudota praėjusių metų pajamų dalis (2018-12-31), tūkst. EUR	Balansas, koreguotas praėjusių metų nepanaudota pajamų dalimi, tūkst. EUR	Ar laikomasi fiskalinės drausmės taisyklės:
	1	2	3=1-2	4	5=3+4	
	Įsakymo Nr. 1K-006 forma SB-1-pajamos (73 eilutė)	Įsakymo Nr. 1K-006 forma SB-3-išlaidos (1+77-102 eilutės)	-	Pagal savivaldybių patikslintus duomenis	-	
Šilutės r.	42 425,9	43 592,6	-1 166,7	1 166,8	0,0	Taip
Širvintų r.	15 542,1	16 140,1	-598,0	950,8	353,0	Taip
Švenčionių r.	28 147,3	29 362,7	-1 215,4	1 219,5	4,0	Taip
Tauragės r.	40 770,4	43 367,6	-2 597,2	2 597,2	0,0	Taip
Telšių r.	40 182,3	41 042,0	-859,7	859,7	0,0	Taip
Trakų r.	39 239,8	40 846,2	-1 606,4	2 476,9	871,0	Taip
Ukmergės r.	34 426,1	36 883,5	-2 457,4	2 542,2	85,0	Taip
Utenos r.	36 826,6	37 455,6	-629,0	674,6	46,0	Taip
Varėnos r.	22 127,2	23 555,1	-1 427,9	1 428,0	0,0	Taip
Vilkaviškio r.	34 950,8	36 165,3	-1 214,5	1 214,5	0,0	Taip
Vilniaus r.	83 128,7	89 126,9	-5 998,2	5 998,2	0,0	Taip
Zarasų r.	17 257,9	18 978,1	-1 720,2	1 096,8	-623,0	Ne
Elektrėnų sav.	31 901,3	32 813,8	-912,5	197,9	-715,0	Ne
Kalvarijos sav.	10 403,3	10 645,3	-242,0	269,0	27,0	Taip
Kazlų Rūdos sav.	10 974,3	11 527,3	-553,0	558,0	5,0	Taip
Pagėgių sav.	9 135,2	9 291,6	-156,4	132,4	-24,0	Ne
Rietavo sav.	9 216,7	9 505,8	-289,1	498,3	209,0	Taip

* Deficitas investicijoms pagal finansų ministro 2019-03-28 įsakymu Nr. 1K-98 „Dėl projektų atrankos“ patvirtintą tvarką. VŠĮ CPVA patvirtintos ir į 2019 m. patvirtinto biudžeto asignavimus įtrauktos investicijos. Atitiktis KĮ nuostatomis turi būti užtikrinta per ketverių metų laikotarpį.

Šaltinis – Finansų ministerijai pateikti savivaldybių duomenys, savivaldybių patikslinti duomenys, fiskalinės institucijos skaičiavimai

NAUDINGI • VERTINAMI • ATPAŽŪSTAMI

